

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ТЕМА № 6

СОЛІДАРНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

ПЛАН

1. Загальна характеристика солідарної системи пенсійного страхування.
2. Суб'єкти солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
3. Єдиний внесок як фінансова основа загальнообов'язкового державного соціального страхування.
4. Звернення за пенсією, порядок її призначення та виплата.
5. Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

1. Загальна характеристика солідарної системи пенсійного страхування

Солідарна система є першим рівнем трирівневої системи пенсійного страхування, що регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Вона базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду. Тобто всі кошти, що нараховуються підприємствами та застрахованими особами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам.

У солідарному рівні пенсійного забезпечення беруть участь усі офіційно працевлаштовані громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях, створених відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності.

Відповідно до солідарної системи

державне пенсійне страхування здійснюється за принципами:

- обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту) та інших підставах, передбачених законодавством, а також осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, фізичних осіб – підприємців;
- права на добровільну участь у системі загальнообов'язкового пенсійного страхування осіб, які відповідно до закону не підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню;
- рівноправності застрахованих осіб щодо отримання пенсійних виплат та виконання обов'язків стосовно сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;
- диференціації розмірів пенсій залежно від тривалості страхового стажу та розміру заробітної плати (доходу);
- солідарності та субсидування в солідарній системі;
- фінансування видатків на виплату пенсій, надання соціальних послуг за рахунок страхових внесків, бюджетних коштів і коштів цільових фондів;
- державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав, передбачених законом;
- гласності, прозорості та доступності діяльності Пенсійного фонду;
- обов'язковості фінансування за рахунок коштів Пенсійного фонду витрат, пов'язаних з виплатою пенсій та наданням соціальних послуг, в обсягах, передбачених законом;
- цільового та ефективного використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- відповідальності суб'єктів системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування за порушення норм цього Закону, а також за невиконання або неналежне виконання покладених на них обов'язків.

Солідарному рівневі пенсійного забезпечення властиві такі ознаки:

- соціальне забезпечення призначається Пенсійним фондом України та виплачуються за його рахунок;
- у солідарній системі передбачено три виплати: пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (зокрема каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); пенсія у зв'язку з втратою годувальника та пенсія за віком (У разі, якщо особа має право на декілька видів таких пенсій, за її вибором виплачується лише одна. У солідарній системі також надається соціальна послуга за рахунок коштів Пенсійного фонду, якою є допомога на поховання пенсіонера. Пенсія виплачується незалежно від продовження особою трудової діяльності);
- у межах солідарної пенсійної системи функціонує пільгове пенсійне забезпечення: в його основі тривалий стаж особи на певних роботах (посадах) (вислуга років) і (або) пов'язаний з цим знижений пенсійний вік, які визначаються умовами для дострокового призначення пенсії за віком. Пенсія за вислугу років передбачає звільнення з роботи, яка дає право на пільгове пенсійне забезпечення;
- не передбачено взаємозалежності розміру пенсії від розміру сплаченої суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що розраховується і сплачується відповідно до положень Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та розміром пенсійних виплат;
- встановлено пропорційний розподіл розміру пенсії в залежності від наявного страхового стажу та віку особи, за винятком випадків передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- розмір пенсій залежить від тривалості страхового стажу та розміру заробітної плати (доходу) (проте є законодавчі винятки призначення пенсії без врахування страхового стажу);
- це єдиний рівень державного пенсійного забезпечення, у якому розмір пенсійної виплати коригується в залежності від величини прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб .

2. Суб'єкти солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Суб'єктами солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є:

- застраховані особи, а у випадках, визначених законом - члени їхніх сімей та інші особи;
- страхувальники;
- Пенсійний фонд;
- уповноважений банк (банк, який здійснює свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську діяльність та провадить розрахунково-касові операції з коштами Пенсійного фонду);
- підприємства, установи, організації, що здійснюють виплату і доставку пенсій.

Застраховані особи (особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню):

- громадяни України, іноземці (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України) та особи без громадянства, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях, створених відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, у тому числі які є резидентами Дія Сіті, у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах цих підприємств та організацій, у громадських об'єднаннях, у фізичних осіб - підприємців, осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, та в інших фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) (крім домашніх працівників, які не беруть добровільної участі у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування) або працюють на інших умовах, передбачених законодавством, або виконують роботи (надають послуги) на зазначених підприємствах, в установах, організаціях чи у фізичних осіб за гіг-контрактами, іншими договорами цивільно-правового характеру;
- фізичні особи - підприємці, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування;
- особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в тому числі адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності;

- працівники дипломатичної служби, направлені у довготермінове відрядження;
- громадяни України та особи без громадянства, які працюють в іноземних дипломатичних представництвах та консульських установах іноземних держав, філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах іноземних підприємств та організацій, міжнародних організацій, розташованих на території України (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України);
- особи, які працюють на виборних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, громадських об'єднаннях та отримують заробітну плату (винагороду) за роботу на таких посадах;
- особи, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини, при усиновленні дитини;
- один із непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікун, піклувальник, один із прийомних батьків, батьків-вихователів, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, тяжко хворою дитиною, якій не встановлено інвалідність, а також непрацюючі працездатні особи, які здійснюють догляд за особою з інвалідністю I групи або за особою, яка досягла пенсійного віку, встановленого законом, та за висновком закладу охорони здоров'я потребує постійного стороннього догляду, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства;
- особи, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності, а також особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами;
- військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби), поліцейські, особи рядового і начальницького складу, у тому числі ті, які проходять військову службу під час особливого періоду, визначеного законами України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та «Про військовий обов'язок і військову службу», особи рядового і начальницького складу Державного бюро розслідувань;
- патронатні вихователі, батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу, прийомні батьки, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства;

- члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах;
- непрацюючий інший з подружжя працівника дипломатичної служби, який перебуває за кордоном за місцем довготермінового відрядження такого працівника;
- громадяни України, стосовно яких згідно із Законом України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України;
- особи, які проходять строкову військову службу у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до закону військових формуваннях, Службі безпеки України та службу в органах і підрозділах цивільного захисту;
- громадяни України, які працюють у розташованих за межами України філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах підприємств та організацій (у тому числі міжнародних), створених відповідно до законодавства України (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України).

Чинним законодавством передбачено добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Суб'єктами добровільної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є:

- особи, які досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, у тому числі особи, які навчаються у вищих навчальних закладах за денною формою навчання, а також в аспірантурі та докторантурі, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- зазначені особи можуть брати добровільну участь у солідарній системі або в накопичувальній системі пенсійного страхування, або одночасно в обох системах відповідно до укладеного договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування згідно із Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- особи, які досягли 16-річного віку та не належать до осіб, яким призначено пенсію у солідарній системі, мають право на добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування відповідно до договору про добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, що укладається з Пенсійним фондом.

Договір про добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування укладається особою, яку ідентифіковано шляхом використання кваліфікованого електронного підпису, електронної системи ідентифікації «Bank ID» чи іншого засобу ідентифікації особи, який дає можливість однозначно ідентифікувати заявника, в електронній формі через Єдиний державний веб-портал електронних послуг, у тому числі з використанням мобільного додатка Порталу Дія, або через веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду шляхом приєднання до типового договору про добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Договір про добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування може бути укладено на користь третьої особи, яка відповідає вимогам, передбаченим законом, крім особи, інформація про яку відсутня в інформаційній базі системи персоніфікованого обліку.

Типовий договір та порядок його укладення затверджуються Пенсійним фондом за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, і передбачають наступне:

- для укладення договору особа, яка має намір укласти договір, повідомляє відомості про себе та про особу, на користь якої сплачуватимуться страхові внески (прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), підтверджує свою відповідність або відповідність особи, на користь якої сплачуватимуться страхові внески, вимогам цієї частини, про ознайомлення та згоду з умовами договору;
- самостійне визначення особою, яка укладає договір, розміру страхових внесків, періодичності і строків їх сплати;
- суми сплачених страхових внесків зараховуються за місяць, у якому кошти надійшли на рахунок Пенсійного фонду, а в разі якщо з урахуванням фактично сплаченого за особу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за відповідний місяць обчислена відповідно до ч. 4 ст. 40 цього Закону сума заробітної плати (доходу), з якої фактично сплачено страхові внески, перевищуватиме максимальну величину заробітної плати (доходу), з якої сплачуються страхові внески, відповідна частина коштів зараховується в рахунок наступного місяця;
- інформація про сплату страхових внесків до системи персоніфікованого обліку вноситься Пенсійним фондом автоматично за фактом зарахування коштів, про що формується повідомлення в особистий кабінет застрахованої особи на веб-порталі електронних послуг Пенсійного фонду.

РОБОТОДАВЦІ:

- **роботодавець** - власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання; фізична особа, яка використовує працю найманих працівників (у тому числі іноземців, які на законних підставах працюють за наймом в Україні); власник розташованого в Україні іноземного підприємства, установи, організації (у тому числі міжнародної), філії та представництва, який використовує працю найманих працівників, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- **підприємства, установи і організації**, створені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, об'єднання громадян, профспілки, політичні партії (у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, профспілок, політичних партій, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами), фізичні особи - підприємці та інші особи (включаючи юридичних та фізичних осіб - підприємців, які обрали особливий спосіб оподаткування (єдиний податок, фіксований сільськогосподарський податок), які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, або за договорами цивільно-правового характеру, - для осіб, зазначених законом (крім фізичних осіб, які використовують працю домашніх працівників);
- **філії, представництва, інші відокремлені підрозділи підприємств та організацій** (у тому числі міжнародних), створених відповідно до законодавства України, які мають окремий баланс і самостійно здійснюють розрахунки із застрахованими особами;
- **іноземні дипломатичні представництва та консульські установи** іноземних держав, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи іноземних підприємств та організацій, міжнародних організацій, розташованих на території України;
- **підприємства, установи, організації, військові частини та органи**, які виплачують заробітну плату (винагороду), грошове забезпечення, допомогу, надбавку або компенсацію;
- **центральний орган виконавчої влади**, що забезпечує формування державної політики у сфері зовнішніх відносин, уповноважений орган центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період.

Пенсійний фонд

Пенсійний фонд є органом, який здійснює керівництво та управління солідарною системою, загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, забезпечує збирання, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для її виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування виплати пенсій, допомоги на поховання, виплат за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду, вирішує питання, пов'язані з веденням обліку пенсійних активів застрахованих осіб на накопичувальних пенсійних рахунках, здійснює адміністративне управління Накопичувальним фондом, соціальні та інші виплати, передбачені законодавством України, та інші функції, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та статутом Пенсійного фонду.

Статут Пенсійного фонду повинен містити дані про:

- найменування та місцезнаходження Пенсійного фонду; напрями діяльності Пенсійного фонду; права, обов'язки, відповідальність Пенсійного фонду; органи управління Пенсійним фондом, їхні права, обов'язки і відповідальність; порядок прийняття рішень правлінням Пенсійного фонду, перелік питань, рішення з яких приймаються правлінням Пенсійного фонду двома третинами від загальної кількості голосів та більшістю голосів від кожної сторони; права, обов'язки та відповідальність членів правління Пенсійного фонду, порядок їх призначення або обрання (делегування), підстави і порядок позбавлення їх повноважень та відкликання, у тому числі за рішенням органу державного нагляду; порядок обрання, повноваження і відповідальність голови правління Пенсійного фонду та його заступників, підстави та порядок позбавлення їх повноважень; функції виконавчої дирекції Пенсійного фонду та підвідомчих їй територіальних органів; порядок здійснення правлінням Пенсійного фонду контролю за діяльністю виконавчої дирекції Пенсійного фонду; джерела формування і напрями використання коштів Пенсійного фонду; порядок формування та використання резерву коштів Пенсійного фонду і тимчасово вільних коштів; порядок фінансування витрат, пов'язаних з виконанням функцій виконавчої дирекції Пенсійного фонду, управлінням Пенсійним фондом, розвитком його матеріальної та інформаційної бази; порядок прийняття в межах компетенції правління та виконавчої дирекції Пенсійного фонду нормативно-правових актів; порядок внесення змін до статуту Пенсійного фонду; інші положення, що стосуються діяльності Пенсійного фонду.

Повноваження правління Пенсійного фонду:

- визначає поточні та перспективні завдання Пенсійного фонду;
- затверджує документи нормативного характеру, що регламентують діяльність Пенсійного фонду, у тому числі статут та зміни до нього, регламент засідань правління, положення про виконавчу дирекцію Пенсійного фонду, положення про територіальні органи Пенсійного фонду;
- обирає із своїх членів голову правління Пенсійного фонду та двох його заступників;
- розглядає та затверджує бюджет Пенсійного фонду на наступний рік, зміни до нього, звіт про його виконання і протягом 10 робочих днів після їх затвердження подає до Наглядової ради Пенсійного фонду та до Кабінету Міністрів України;
- затверджує положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань;
- затверджує перелік лікарів, уповноважених на проведення перевірки обґрунтованості видачі та продовження листків непрацездатності;
- визначає порядок здійснення моніторингу електронного реєстру листків непрацездатності;
- визначає порядок призначення, перерахування та здійснення страхових виплат;
- встановлює розмір допомоги на поховання застрахованої особи або особи, яка перебувала на її утриманні, та визначає порядок її надання;
- визначає порядок ведення інформаційно-комунікаційної системи загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- визначає порядок надходження та обліку коштів Пенсійного фонду;
- здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду, веденням і достовірністю обліку та звітності щодо їх надходження та використання;
- вирішує питання щодо формування та використання резерву коштів Пенсійного фонду для забезпечення його фінансової стабільності;
- спрямовує та контролює діяльність виконавчої дирекції Пенсійного фонду та підвідомчих їй територіальних органів;

- затверджує граничну чисельність працівників виконавчої дирекції Пенсійного фонду, умови оплати праці працівників відповідно до законодавства, граничну межу адміністративних витрат та кошторис Пенсійного фонду на виконання функцій, покладених на виконавчу дирекцію відповідно до Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- подає на розгляд центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, пропозиції щодо розміру страхових внесків за видами державного соціального страхування, коштів від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, страхування від нещасного випадку та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, розміру підвищення пенсії, передбаченого законом;
- за погодженням з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку затверджує правила інвестування резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах;
- затверджує заходи щодо підготовки і підвищення професійної компетентності працівників виконавчої дирекції та територіальних органів Пенсійного фонду, їх атестації;
- на основі паритетного представництва держави, застрахованих осіб і роботодавців утворює комісії або робочі групи з окремих видів діяльності Пенсійного фонду, які діють на громадських засадах;
- затверджує умови і порядок проведення конкурсу щодо вибору аудитора та організацій, які здійснюють виплату і доставку пенсій;
- визначає уповноважений банк;
- затверджує щорічні звіти про діяльність Пенсійного фонду та оприлюднює їх у встановленому законом порядку;
- розглядає кандидатури та затверджує на посаду директора виконавчої дирекції Пенсійного фонду, а за його поданням - заступників директора та керівників структурних підрозділів виконавчої дирекції Пенсійного фонду, керівників територіальних органів Пенсійного фонду, а також приймає рішення про їх звільнення з посади;
- щороку, а також у разі потреби заслуховує звіт директора виконавчої дирекції Пенсійного фонду про її діяльність.

3. Єдиний внесок як фінансова основа загальнообов'язкового державного соціального страхування

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Формування системи збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування передбачає визначення:

- принципів збору та обліку єдиного соціального внеску;
- платників єдиного соціального внеску;
- порядку нарахування, обчислення і сплати єдиного соціального внеску;
- уповноваженого органу та його повноважень;
- порядку ведення державного реєстру соціального страхування та використання його даних;
- установи, що забезпечує розрахункове обслуговування повноваженого органу в частині проведення операцій із страховими коштами.

Єдиний внесок нараховується окремо для різних категорій платників:

- на суму нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України «Про оплату праці», та суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами;
- на суму грошового забезпечення кожної застрахованої особи, оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, що здійснюється за рахунок коштів роботодавця, та допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами; допомоги, надбавки або компенсації відповідно до законодавства (нарахування та сплата єдиного внеску за платників, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, але не менше мінімального страхового внеску за кожну особу);
- на суму доходу (прибутку), отриманого від їх діяльності, що підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід (прибуток) – (у разі якщо таким платником не отримано дохід (прибуток) у звітному періоді або окремому місяці звітного періоду, такий платник має право самостійно визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску;
- на суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску; при цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску;
- на суму допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами;
- на суми, що визначаються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Порядок обчислення і сплати єдиного внеску

Єдиний внесок обчислюється виключно у національній валюті, у тому числі з виплат (доходу), що здійснюються в натуральній формі. Обчислення єдиного внеску із сум, виражених в іноземній валюті (крім випадків сплати єдиного внеску в іноземній валюті), здійснюється шляхом перерахування зазначених сум у національну валюту України за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, установленим Національним банком України на день обчислення єдиного внеску. Обчислення єдиного внеску здійснюється на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких провадиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) виплат (доходу), на які відповідно до цього Закону нараховується єдиний внесок.

Сплата єдиного внеску здійснюється у національній валюті шляхом внесення відповідних сум єдиного внеску на рахунки податкових органів, відкриті в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, для його зарахування або на єдиний рахунок, крім єдиного внеску, який сплачується в іноземній валюті розташованими за межами України підприємствами, установами, організаціями (у тому числі міжнародними) за працюючих у них громадян України та громадянами України, які працюють або постійно проживають за межами України, відповідно до договорів про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Кошти єдиного внеску, що надійшли в іноземній валюті, після її продажу за курсом продажу безготівкової іноземної валюти за гривні та утримання уповноваженим банком комісійної винагороди за здійснення операції з продажу іноземної валюти зараховуються на відповідні рахунки податкових органів, відкриті в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, або на єдиний рахунок.

Облік єдиного внеску, сплаченого в іноземній валюті, та внесення відомостей до Державного реєстру здійснюються у гривнях податковими органами за місцем реєстрації (останнім місцем проживання) громадянина в Україні на підставі копій платіжних документів, що підтверджують сплату єдиного внеску.

Днем сплати єдиного внеску вважається:

- у разі перерахування сум єдиного внеску з рахунку платника на відповідні рахунки податкового органу або на єдиний рахунок - день списання банком, небанківським надавачем платіжних послуг або центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, суми платежу з рахунку платника незалежно від часу її зарахування на вказані рахунки;
- у разі сплати єдиного внеску готівкою - день прийняття до виконання банком, небанківським надавачем платіжних послуг або іншим учасником платіжної системи документа на переказ готівки разом із сумою коштів у готівковій формі;
- у разі сплати єдиного внеску в іноземній валюті - день надходження коштів на відповідні рахунки податкових органів, відкриті в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

За порушення норм законодавства про єдиний внесок до платників-порушників застосовуються фінансові санкції (штрафи та пеня), зокрема:

- ухилення від взяття на облік або несвоєчасного подання заяви про взяття на облік платниками єдиного внеску – штраф у розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- несплата або несвоєчасна сплата єдиного внеску – штраф у розмірі 10% своєчасно не сплачених сум;
- донарахування територіальним органом Пенсійного фонду або платником своєчасно не нарахованого єдиного внеску – штраф у розмірі 5% зазначеної суми за кожний повний або неповний базовий звітний період, за який донараховано таку суму, але не більш як 50% суми донарахованого єдиного внеску;
- неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності – штраф у розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; – неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується єдиний внесок, - штраф у розмірі від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- несплата, неповна сплата або несвоєчасна сплата єдиного внеску одночасно з видачею сум виплат, на які нараховується єдиний внесок, - штраф у розмірі 10% несплачених або несвоєчасно сплачених сум.

4. Звернення за пенсією, порядок її призначення та виплата

- Заява про призначення, перерахунок, поновлення, продовження пенсії, переведення з одного виду пенсії на інший;
- заява про припинення перерахування пенсії на поточний рахунок пенсіонера в банку та отримання пенсії за місцем фактичного проживання, продовження виплати пенсії за довіреністю, виплату частини пенсії на непрацездатних членів сім'ї особи, яка перебуває на повному державному утриманні, виплату пенсії за шість місяців наперед у зв'язку з виїздом на постійне місце проживання за кордон, переведення виплати пенсії за новим місцем проживання;
- заява про працевлаштування (звільнення), початок (припинення) діяльності, пов'язаної з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- заява про виплату недоотриманої пенсії у зв'язку зі смертю пенсіонера;
- заява про припинення виплати пенсії у зв'язку з тимчасовим проживанням за кордоном

подається заявником до територіального органу Пенсійного фонду України.

Для призначення пенсії за віком необхідно надати такі документи:

- документ, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків (крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), надається у разі відсутності в паспорті громадянина України або свідоцтві про народження інформації про реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- документи про стаж, що визначені Порядком підтвердження наявного стажу роботи для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній . За періоди роботи після впровадження персоніфікованого обліку у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування орган, що призначає пенсію, додає індивідуальні відомості про застраховану особу з реєстру застрахованих осіб за формою згідно з додатком 4 до Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, затвердженого постановою правління Пенсійного фонду України від 18 червня 2014 року № 10-1, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08 липня 2014 року за № 785/25562, а у разі необхідності - за формою згідно з додатком 3 до Положення;
- для підтвердження заробітної плати за період страхового стажу з 01 липня 2000 року орган, що призначає пенсію, додає індивідуальні відомості про застраховану особу;
- відомості про місце проживання особи;
- документи, які підтверджують право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах;
- документи, які підтверджують право на призначення дострокової пенсії за віком;
- документи, які підтверджують право на призначення пенсії за віком зі зменшенням пенсійного віку;
- документи, що підтверджують право на виплату грошової допомоги;
- заява в довільній формі про відсутність громадянства держави-окупанта (для призначення пенсій громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя і не отримують пенсії від органів пенсійного забезпечення Російської Федерації). Орган, що призначає пенсію, додає одержаний на запит документ про те, що особа не перебуває на обліку в органах пенсійного забезпечення Російської Федерації як одержувач пенсії. У разі відсутності обміну інформацією між органами пенсійного забезпечення України та Російської Федерації неодержання пенсії від органів пенсійного забезпечення Російської Федерації підтверджується повідомленням про це органу, що призначає пенсію, в заяві особи про призначення, поновлення та продовження виплати пенсії.

Звернення за призначенням пенсії може здійснюватися в будь-який час після виникнення права на пенсію або не раніше ніж за місяць до досягнення пенсійного віку:

- днем звернення за призначенням пенсії вважається день прийняття органом, що призначає пенсію, відповідної заяви;
- якщо заява про призначення пенсії подається через веб-портал або засобами Порталу Дія днем звернення за призначенням пенсії вважається дата реєстрації на веб-порталі або засобами Порталу Дія заяви разом зі сканованими копіями документів, які відповідають оригіналам документів та придатні для сприйняття їх змісту (мають містити чітке зображення повного складу тексту документа та його реквізитів);
- якщо заява пересилається поштою, днем звернення за пенсією вважається дата, що зазначена на поштовому штемпелі місця відправлення заяви.

У разі якщо до заяви про призначення пенсії додані не всі необхідні документи, орган, що призначає пенсію, письмово повідомляє заявника про те, які документи необхідно подати додатково, про що в заяві про призначення пенсії робиться відповідний запис (у разі подання заяви через веб-портал або засобами Порталу Дія таке повідомлення надсилається особі через електронний кабінет користувача вебпорталу або засобами Порталу Дія). Якщо документи будуть подані не пізніше трьох місяців із дня повідомлення про необхідність подання додаткових документів, то днем звернення за призначенням пенсії вважається день прийняття заяви про призначення пенсії або дата реєстрації заяви на веб-порталі або засобами Порталу Дія.

При прийманні документів для призначення пенсії працівник структурного підрозділу, який здійснює прийом та обслуговування осіб:

- ідентифікує заявника (його представника);
- надає інформацію щодо умов та порядку призначення (перерахунку) пенсії;
- реєструє заяву, перевіряє зміст і належне оформлення наданих документів, відповідність викладених у них відомостей про особу даним паспорта;
- уточнює інформацію про факт роботи (навчання, служби, підприємницької діяльності) і про інші періоди діяльності до 01 січня 2004 року, що можуть бути зараховані до страхового стажу.
- проводить опитування свідків для підтвердження стажу відповідно до Порядку підтвердження наявного стажу роботи. Опитування свідків проводиться згідно із Порядку підтвердження періодів роботи, що зараховуються до стажу для призначення пенсії;
- з'ясовує наявність у заявника особливого (особливих) статусу (статусів), особливих заслуг, інших обставин, які можуть бути підставою для встановлення підвищень, надбавок, доплат;
- повідомляє про необхідність дооформлення документів або надання додаткових документів у тримісячний строк з дня подання заяви про призначення пенсії, у разі неналежного оформлення поданих документів або відсутності необхідних документів;
- сканує документи. На створені електронні копії накладає кваліфікований електронний підпис;
- надсилає запити про отримання необхідних відомостей з відповідних державних електронних інформаційних реєстрів, систем або баз даних;
- повідомляє про можливість подавати заяви через веб-портал або засобами Порталу Дія;
- видає особі або посадовій особі розписку із зазначенням дати прийняття заяви, переліку одержаних і відсутніх документів, строку подання додаткових документів для призначення пенсії та пам'ятку пенсіонеру (скановані розписка та пам'ятка пенсіонеру зберігаються в електронній пенсійній справі);
- повідомляє особу, у вибраній нею спосіб, про відсутність відомостей або/та наявність розбіжностей у відповідних інформаційних реєстрах, системах або базах даних та строки подання необхідних документів для призначення пенсії, не пізніше

5. Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Пенсія за віком

Пенсія за віком – це така пенсія, яка призначається з досягненням особою певного віку та водночас набуття нею необхідного трудового (страхового) стажу. Пенсійний вік та тривалість стажу, які необхідні для призначення пенсії, встановлюються законом. Для кожної категорії осіб вони різні (ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Пенсія за віком призначається *довічно*. Вона не залежить від фактичного стану працездатності. І саме цей вид пенсії відрізняється від пенсії по інвалідності. Пенсія за віком суттєво відрізняється і від пенсії за вислугу років, яка також не залежить від фактичного стану працездатності.

При призначенні пенсії за віком до уваги береться пенсійний вік і додаткова підстава – наявність трудового (страхового) стажу. З призначенням цього виду пенсії працівник може продовжувати працювати на тій же роботі чи посаді, де він працював до призначення пенсії. А для призначення пенсії за вислугу років вік, зазвичай, до уваги не береться, а враховується лише наявність спеціального стажу – вислугу років і працівник повинен залишити роботу, яка дає право на цей вид пенсії.

Пенсії за віком можна диференціювати за окремими підвидами:

залежно від характеру
праці

змісту та умов праці

тривалості праці

категорії осіб

спеціальних
(додаткових)
юридичних підстав
для призначення
пенсії

В залежності від категорій громадян, які мають право на пенсію, пенсії можуть призначатися на загальних підставах і на пільгових умовах.

Загальними правовими умовами пенсійного забезпечення за віком є пенсійний вік і загальний трудовий (страховий) стаж установленної тривалості для загального кола громадян. Пенсійне забезпечення за віком загального кола громадян здійснюється відповідного до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Під *пільговим пенсійним забезпеченням* розуміється можливість вийти на пенсію за віком в молодшому, порівняно із загальним колом громадян, віці, за загальної незмінної тривалості трудового (страхового) стажу, або за одночасним зниженням вимог як до віку так і до тривалості трудового стажу.

Пенсії на пільгових умовах в свою чергу диференціюються в залежності від юридичних підстав надання пільг. Це пільги, які пов'язані з умовами, характером та тривалістю роботи, тобто наявністю і тривалістю спеціального трудового стажу та пільги, пов'язані з правовим статусом громадян.

В Україні пенсійний вік залежить від страхового стажу і становить 60, 63 або 65 років. У 2025 році, щоб вийти на пенсію у 60 років, потрібно мати щонайменше 32 роки стажу; у 63 роки - щонайменше 22 роки стажу; у 65 років - щонайменше 15 років стажу.

Таким чином, пенсія за віком призначається по досягненню віку, встановленому законом за наявності трудового чи страхового стажу.

Пенсія по інвалідності

Пенсія по інвалідності призначається в разі настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності за наявності страхового стажу, передбаченого законом. Пенсія по інвалідності призначається незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи.

Група інвалідності, її причина, час настання та строк встановлюються за результатами медико-соціальної експертизи або оцінювання повсякденного функціонування особи - для повнолітніх осіб. При цьому застрахована особа має право у встановленому законом порядку оскаржити рішення органів медико-соціальної експертизи та результати оцінювання повсякденного функціонування особи.

Особи, яким встановлено інвалідність, мають право на пенсію по інвалідності, залежно від групи інвалідності, за наявності такого страхового стажу на час настання інвалідності або на день звернення за пенсією:

для осіб з інвалідністю I групи:

до досягнення особою 25 років включно	1 рік
від 26 років до досягнення особою 28 років включно	2 роки
від 29 років до досягнення особою 31 року включно	3 роки
від 32 років до досягнення особою 34 років включно	4 роки
від 35 років до досягнення особою 37 років включно	5 років
від 38 років до досягнення особою 40 років включно	6 років
від 41 року до досягнення особою 43 років включно	7 років
від 44 років до досягнення особою 48 років включно	8 років
від 49 років до досягнення особою 53 років включно	9 років
від 54 років до досягнення особою 59 років включно	10 років

для осіб з інвалідністю II та III груп:

до досягнення особою 23 років включно	1 рік
від 24 років до досягнення особою 26 років включно	2 роки
від 27 років до досягнення особою 28 років включно	3 роки
від 29 років до досягнення особою 31 року включно	4 роки
від 32 років до досягнення особою 33 років включно	5 років
від 34 років до досягнення особою 35 років включно	6 років
від 36 років до досягнення особою 37 років включно	7 років
від 38 років до досягнення особою 39 років включно	8 років
від 40 років до досягнення особою 42 років включно	9 років
від 43 років до досягнення особою 45 років включно	10 років
від 46 років до досягнення особою 48 років включно	11 років
від 49 років до досягнення особою 51 року включно	12 років
від 52 років до досягнення особою 55 років включно	13 років
від 56 років до досягнення особою 59 років включно	14 років

Пенсія по інвалідності залежно від групи інвалідності призначається в таких розмірах:

- особам з інвалідністю I групи - 100 відсотків пенсії за віком;
- особам з інвалідністю II групи - 90 відсотків пенсії за віком;
- особам з інвалідністю III групи - 50 відсотків пенсії за віком.

Пенсія по інвалідності призначається на весь строк встановлення інвалідності. Особам з інвалідністю, які досягли пенсійного віку, встановленого ст. 26 ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», пенсії по інвалідності призначаються довічно.

Строк виплати пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності або відновлення працездатності

У разі зміни групи інвалідності пенсія в новому розмірі виплачується з дня зміни групи інвалідності. Якщо особі встановлено інвалідність нижчої групи, пенсія виплачується за попередньою групою до кінця місяця, в якому змінено групу інвалідності. У разі визнання особи, яка пройшла повторний огляд, здоровою пенсія виплачується до кінця місяця, по який встановлено інвалідність.

У разі якщо особа не з'явилася для проведення оцінювання (повторного оцінювання) повсякденного функціонування особи у визначений для цього строк, виплата пенсії по інвалідності зупиняється з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому мало бути проведено оцінювання (повторне оцінювання) повсякденного функціонування такої особи.

У разі якщо строк оцінювання повсякденного функціонування особи пропущено особою з інвалідністю з поважних причин або у разі наступного визнання її особою з інвалідністю виплата пенсії по інвалідності поновлюється з дня, з якого припинено виплату, до дня проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, але не більш як за три роки, якщо експертна команда з оцінювання повсякденного функціонування особи визнає її за цей період особою з інвалідністю. При цьому якщо під час наступного оцінювання повсякденного функціонування особі з інвалідністю встановлено іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений період виплачується за попередньою групою інвалідності.

Якщо виплату пенсії особі з інвалідністю припинено у зв'язку з відновленням здоров'я або якщо така особа не отримувала пенсію внаслідок нез'явлення без поважних причин для проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, у разі наступного визнання її особою з інвалідністю виплата раніше призначеної пенсії поновлюється з дня наступного встановлення інвалідності, за умови що після припинення виплати пенсії минуло не більше п'яти років. Якщо минуло більше п'яти років, пенсія призначається знову на загальних підставах.

Експертні команди з оцінювання повсякденного функціонування особи (ЕКОПФО) зобов'язані до запровадження електронної інформаційної взаємодії між відповідними інформаційно-комунікаційними системами повідомляти територіальні органи Пенсійного фонду України про результати оцінювання повсякденного функціонування особи в частині встановлення інвалідності у порядку, визначеному законодавством.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника

- є важливою гарантією у системі соціального захисту людини і громадянина. Законодавець, закріплюючи право утриманців на їхнє пенсійне забезпечення у разі втрати годувальника, пов'язує його із попередньою трудовою діяльністю (публічною чи військовою службою) померлої особи, її стажем роботи, заробітком та особливостями правового статусу.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника – це щомісячна грошова виплата з Пенсійного фонду України, яка призначається у разі смерті особи непрацездатним членам сім'ї, які знаходились на його утриманні.

Вона призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності, а в разі смерті особи, яка виконала функцію донора анатомічних матеріалів людини, пенсіонера або осіб, зазначених законом, у разі смерті (загибелі) особи внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революції Гідності), та непрацездатним членам сім'ї особи, якій відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» надано правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, - незалежно від тривалості страхового стажу. При цьому дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

Батьки і чоловік (дружина) померлого, які не були на його утриманні, мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, якщо втратили джерело засобів до існування.

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

- чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є особами з інвалідністю або досягли віку 65 років, або пенсійного віку, передбаченого законом;
- діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали особами з інвалідністю до досягнення 18 років.
- діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали особами з інвалідністю до досягнення 18 років. Діти, які навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх навчальних закладах системи загальної середньої освіти, а також професійно-технічних, вищих навчальних закладах (у тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених навчальних закладів та вступом до іншого навчального закладу або у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), - до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти - до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;
- чоловік (дружина), а в разі їх відсутності - один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

До членів сім'ї, які вважаються такими, що були на утриманні померлого годувальника, відносяться особи, якщо вони:

- були на повному утриманні померлого годувальника;
- одержували від померлого годувальника допомогу, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Члени сім'ї померлого годувальника, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які й самі одержували пенсію, мають право, за бажанням, перейти на пенсію у зв'язку з втратою годувальника.

Усиновлені діти мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника нарівні з рідними дітьми.

Пасинок і падчерка мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника нарівні з рідними дітьми, якщо вони не одержували аліментів від батьків.

Неповнолітні діти, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, зберігають це право і в разі їх усиновлення.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається в розмірі:

- на одного непрацездатного члена сім'ї - 50 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;
- на двох та більше непрацездатних членів сім'ї - 100 відсотків пенсії за віком померлого годувальника, що розподіляється між ними рівними частками.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається **на весь період**, протягом якого член сім'ї померлого годувальника вважається непрацездатним згідно із законом, а членам сім'ї, які досягли пенсійного віку, - довічно. **Зміна розміру пенсії або припинення її виплати членам сім'ї здійснюється** з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому склалися обставини, що спричинили зміну розміру або припинення виплати пенсії.

На всіх членів сім'ї, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, призначається **одна спільна пенсія**. На вимогу члена сім'ї із загальної суми пенсії виділяється його частка, яка виплачується окремо. Виділення частки пенсії провадиться з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому надійшла заява про виділення частки пенсії.

Призначення пенсії у разі втрати годувальника членам сім'ї особи, зниклої безвісти за особливих обставин, у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» № 2191-IX від 14.04.2022.

Особа, зникла безвісти за особливих обставин, - особа, зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру. Особа вважається такою, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи. Особа набуває статусу такої, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту внесення про неї відомостей, що містяться у заяві про факт зникнення, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Право на призначення такої пенсії мають:

- чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є особами з інвалідністю або досягли пенсійного віку;
- діти зниклого безвісти, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали особами з інвалідністю до досягнення 18 років. Діти, які навчаються за денною формою навчання, до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти – до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;
- усиновлені діти, пасинок і падчерка (якщо вони не одержували аліментів від батьків);
- чоловік (дружина), а в разі їх відсутності – один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся зниклого безвісти незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) зниклого безвісти до досягнення нею (ними) 8 років;
- особи, які були на повному утриманні або одержували допомогу від зниклого безвісти, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування. Члени сім'ї зниклого безвісти, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які й самі одержували пенсію, мають право, за бажанням, перейти на пенсію у зв'язку із втратою годувальника.

Для призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника додаються такі основні документи:

- заява;
- паспорт або інший документ, що засвідчує особу, якій призначається пенсія, місце проживання і вік;
- довідка податкової адміністрації про присвоєння ідентифікаційного номера як заявнику, так і зниклому безвісти годувальнику (за наявності);
- документи, що підтверджують родинні зв'язки з годувальником;
- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, що засвідчує факт внесення до цього реєстру інформації про безвісне зникнення особи, або інформація з Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, отримана в порядку, передбаченому Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин».

Призначається така пенсія незалежно від тривалості страхового стажу годувальника. Право на отримання пенсії виникає через один місяць з дня внесення інформації про безвісне зникнення особи до Єдиного реєстру досудових розслідувань або до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Пенсія призначається на період, протягом якого зникла особа зберігає правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин. Виплата пенсії припиняється з дня, наступного за днем внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань або до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, відмітки про встановлення місцеперебування, місця поховання чи місцезнаходження останків особи, зниклої безвісти або зниклої безвісти за особливих обставин.

Смерть особи, якій надано правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, чи визнання її померлою у встановленому законодавством порядку надає непрацездатним членам сім'ї такої особи право на звернення для отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника на загальних підставах, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».